

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

KAIMO RĖMIMO PROGRAMA

2005 m. birželio mėn. 30 d. Nr. 2030-15-81

Vilnius

IŽANGA

Žemės ūkis Lietuvoje yra vienas iš pagrindinių ekonomikos sektorių, sukuriančių žymią bendrojo vidaus produkto dalį. Prekyba žemės ūkio ir maisto produktais sudaro didelę valstybės prekybos struktūros dalis. Sėkmingam vidaus ir išorės rinkų konkuravimui reikalingas nuolatinis ūkio modernizavimas ir restruktūrizavimas, skatinant kapitalo ir finansines investicijas, įgyvendinant žemės ūkio politiką, užtikrinančią galimybę kurti į rinką orientuotą, konkurencingą žemės ūkį, siekti tolygios kaimo ekonominės bei socialinės plėtros, atitinkančios regionų ypatumus.

Žemės ūkio ministerija yra pagrindinė vykdomosios valdžios institucija, atsakinga už žemės ūkio valdymo efektyvumą, kaimo plėtros plano įgyvendinimą, paramos žemės ūkiui administravimą. Ministerija, vykdydama jai pavestas funkcijas, rengia ir įgyvendina Kaimo rėmimo programą, kurios pagrindinis tikslas – kaimo modernizavimas, restruktūrizavimas. Lietuvai tapus visateise Europos Sąjungos nare, valstybės teikiamai paramai žemės ūkiui administruoti keliama nauji reikalavimai, tai lemia naujų taisyklių, procedūrų, priemonių taikymą.

Poreikį vertinti Kaimo rėmimo programą apsprendžia naujų reikalavimų ir administravimo formų įgyvendinimas, vykdoma valstybės raidos strategija, žemės ūkio politika, žemės ūkio paramos poreikis ir nuolatinis visuomenės dėmesys kaimo problemoms.

Auditas atliktas siekiant įvertinti Kaimo rėmimo programos teikiamos paramos žemės ūkiui įgyvendinimą, skirtų lėšų panaudojimą, nustatyti aktualias ir reikšmingas problemas, taip pat pateikti išvadas ir rekomendacijas nustatytoms problemoms spręsti.

Auditas atliktas vykdant Valstybės kontrolės 2005-04-11 pavedimą Nr. 2030-15.

AUDITO SUBJEKTO VEIKLOS APLINKA

Audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija (kodas – 188675190).
Buveinė – Gedimino pr. 19 (Lelevelio g. 6), 01103 Vilnius.

Žemės ūkio ministerija (toliau tekste – Ministerija) – pagrindinė vykdomosios valdžios institucija, atsakinga už žemės ūkio valdymo efektyvumą, kaimo plėtros plano įgyvendinimą, paramos žemės ūkiui administravimą. Audituojamuoju laikotarpiu iki 2004-12-14 Žemės ūkio ministerijai vadovavo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras Jeronimas Kraujelis, nuo 2004-12-15 Lietuvos Žemės ūkio ministrė Kazimira Danutė Prunskienė, Ministerijos administracijai vadovauja valstybės sekretorius Vidmantas Kanopa.

Ministerijos misija – dalyvauti formuojant ir įgyvendinti Europos Sąjungos žemės, maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės politiką, kuri skatina konkurencingos produkcijos gamybą, darnų išsiliejamą į Europos Sąjungą, kaimo gyventojų užimtumą ir užtikrinti šių šakų darbuotojų pajamų didėjimą.

Strateginiai tikslai:

1. Sustiprinti administracinius gebėjimus, kad būtų užtikrintas ES bendrosios žemės ūkio politikos įgyvendinimas;
2. Užtikrinti konkurencingo žemės ir maisto ūkio plėtrą, skatinti įvairinti ekonominę veiklą kaime ir formuoti struktūrinę politiką;
3. Skatinti aplinkos apsaugą, ekologinį, biologinę įvairovę ir kraštovaizdį puoselėjanti ūkininkavimą.

Strateginiams institucijos tikslams pasiekti Ministerijoje įgyvendinamos programos¹. Kiekvienais kuomet institucija įvertina, ar tikslinga tęsti jau vykdomas programas, ir nusprendžia, ar reikia rengti naujas. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-01-27 nutarimu Nr. 70 patvirtintu Žemės ūkio ministerijos 2004-2006 metų sutrumpintu strateginiu veiklos planu, 2004 metais Ministerija įgyvendino 16 institucinių programų, viena iš jų – Kaimo rėmimo programa.

AUDITO PROCESAS

Audito objektas – Kaimo rėmimo programa.

Audito tikslas – Kaimo rėmimo programos įgyvendinimui skirtų lėšų panaudojimo vertinimas. Auditas pradėtas 2005 m. balandžio mėn. 11 d., baigtas 2005 m. birželio mėn. 30 d. Auditą atliko valstybinė auditorė E. Martusevičienė (grupės vadovė), valstybinis auditorius A. Balsys ir valstybinė auditorė I. Tarakavičiūtė. Audituojamas laikotarpis – 2004 metai.

Audito metu duomenys buvo renkami:

- nagrinėjant teisės aktus;
- analizuojant informaciją, surinktą pokalbių su Ministerijos darbuotojais metu;
- pateikiant klausimynus Ministerijos darbuotojams;
- nagrinėjant 2004 metų Kaimo rėmimo programos priemonių vadovų teikiamas ataskaitas.

Audito metu vertinimo kriterijais buvo laikomi reikalavimai išdėstyti šių teisės aktų normose:

- Lietuvos Respublikos Seimo 2000-06-13 nutarimas Nr. VIII-1728 „Dėl Žemės ūkio ir kaimo plėtros strategijos patvirtinimo“;
- Žemės ūkio ir kaimo plėtros įstatymas (2002-06-25, Nr. IX-987);
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimas Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymas Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“;
- Kiti teisės aktai.

Audito įrodymai buvo renkami taikant skaičiavimo, tikrinimo, apklausos ir analitinės procedūras.

Audito metu nagrinėtos audito problemos:

- Kaimo rėmimo programos lėšų paskirstymas paramos gavėjams;
- Kaimo rėmimo programos lėšų panaudojimas paramos gavėjų veikloje.

Ataskaitoje pateikiami apibendrinti audito rezultatai gauti atlikus auditą ne tik Žemės ūkio ministerijoje, vykdant Valstybės kontrolės 2005-04-11 pavedimą Nr. 2030-15, bet ir kituose subjektuose: Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje (Valstybės kontrolės 2005-04-29 pavedimas Nr. 2030-18), Valstybinėje gyvulių priežiūros tarnyboje prie Žemės ūkio ministerijos (Valstybės kontrolės 2005-06 pavedimas Nr. 2030-24) ir VĮ „Pieno tyrimai“ (Valstybės kontrolės 2005-04-11 pavedimas Nr. 2030-16).

Audito metu laikytasi prielaidos, kad visi pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

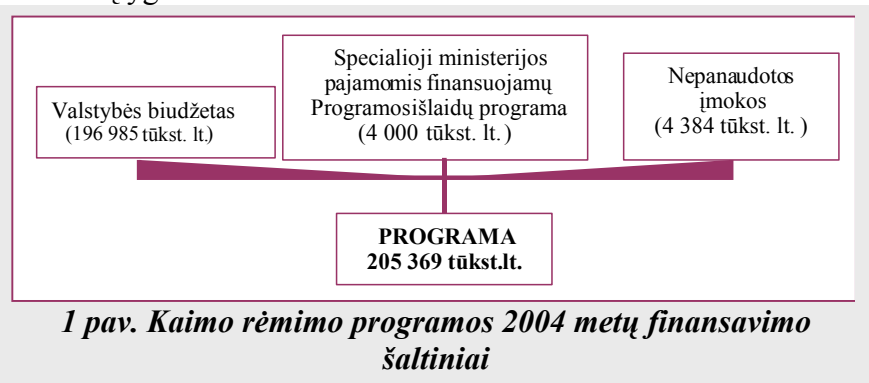
¹ Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-06-06 nutarimą Nr. 827 „Dėl strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“ patvirtintą strateginio planavimo metodiką, programa – tai strateginio veiklos plano dalis, kurioje nustatyti programos tikslai, uždaviniai, priemonės (projektai), vertinimo kriterijai ir numatomi asignavimai.

AUDITO DARBO REZULTATAI

1. KAIMO RĖMIMO PROGRAMA

Kaimo rėmimo programa (toliau tekste – Programa) skirta įgyvendinti vieną iš Ministerijos strateginių tikslų – užtikrinti konkurencingo žemės ūkio ir maisto ūkio plėtrą, skatinti įvairinti ekonominę veiklą kaime ir formuoti struktūrinę politiką. Įgyvendinant Programą, siekiama užtikrinti tolydžią, subalansuotą žemės ūkio ir kaimo plėtrą su šiuolaikiška gamybine ir socialine infrastruktūra ir sveika aplinka, teikiančia visos šalies gyventojams geros kokybės produktus ir paslaugas, o kaimo gyventojams – palankias verslo, darbo buities ir socialines sąlygas.

Kaimo rėmimo programa Žemės ūkio ministerijoje įgyvendinama kasmet, siekiant užtikrinti valstybės paramą žemės ūkiui ir kaimo plėtrai. Programa finansuojama iš trijų šaltinių (žr. 1 pav.). Pagrindinis finansavimo

šaltinis – valstybės biudžetas (skiriama 96 proc. visų Programos lėšų). Toks Programos finansavimas buvo nustatytas 2003-ais, 2004-ais ir numatytas 2005-ais metais.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-02-17 nutarimu Nr. 167 „Dėl Kaimo rėmimo programos 2004 metų išlaidų sąmatos pagal priemones patvirtinimo“ Programos įgyvendinimui buvo skirta 379 344 tūkst. Lt. Programos sąmata per metus buvo tikslinama keletą kartų. Pagrindinė sąmatos kaitos priežastis – tiesioginių išmokų perkėlimas iš Kaimo rėmimo programos į Specialiąją tiesioginių išmokų mokėjimo programą². Žemės ūkio ministro 2004-12-29 įsakymu Nr. 3D-684 „Dėl Kaimo rėmimo programos 2004 metų išlaidų detalizuotos sąmatos pagal priemones patvirtinimo“ 2004 metų Kaimo rėmimo programos įgyvendinimui skirta 205 369 tūkst. Lt. Audito metu Programos įgyvendinimui skirtos lėšos nagrinėtos remiantis paskutine žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinta Programos išlaidų sąmata.

2004 metų Kaimo rėmimo programos tikslas – plėtoti žemės ūkio produktų rinką, kurti konkurencingą ir efektyvų ūkį, gerinti ūkio produkcijos kokybę. Tikslui pasiekti suformuluoti Programos uždaviniai ir jų įgyvendinimo priemonės.

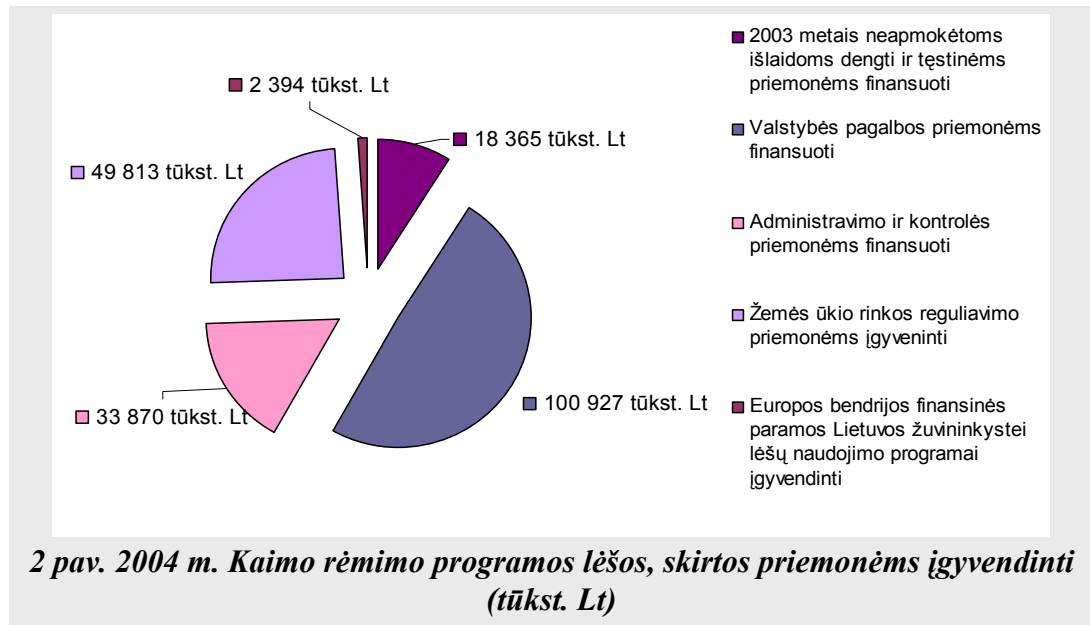
Programos uždaviniai:

1. Įgyvendinti žemės ūkio rinkos ekonominio reguliavimo ir žemės ūkio subjektų pajamų palaikymo priemonės;
2. Užtikrinti administravimo ir kontrolės priemonių diegimą ir jų funkcionavimą;

² Žemės ūkio ministro 2004-12-31 įsakymu Nr. 3D-696 patvirtinta Specialiosios tiesioginių išmokų mokėjimo programos 2004 m. išlaidų detalizuota sąmata.

3. Plėtoti žemės ūkio konsultavimo, mokslo ir mokymo sistemą, remti parodų, mugių organizavimą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-02-17 nutarimu Nr. 167 (2004-12-23 nutarimo Nr. 1623 redakcija) patvirtinus Kaimo rėmimo programos 2004 metų išlaidų sąmatą pagal priemones, lėšos (205 369 tūkst. Lt) skirtos penkioms Programos priemonėms įgyvendinti (žr. 2 pav.).

Kaip matome pateiktame grafike, pusė Programos lėšų skiriama valstybės pagalbos priemonėms finansuoti.

Audito metu 2004 metų Kaimo rėmimo programos įgyvendinimas vertintas analizuojant Programos priemonių finansavimo procesą ir kaip Programos lėšos panaudojamos paramos gavėjų veikloje.

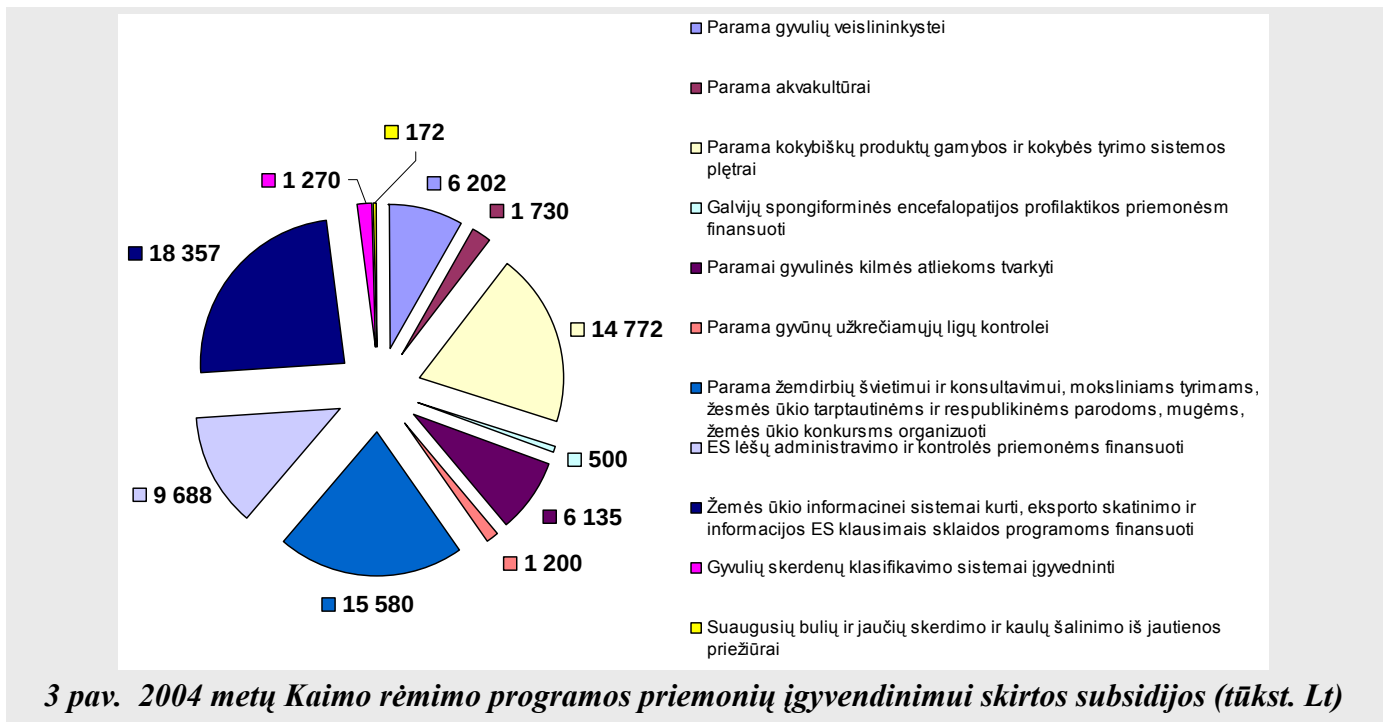
2. KAIMO RĖMIMO PROGRAMOS PRIEMONIŲ FINANSAVIMO VERTINIMAS

Vadovaujantis Finansų ministro 2003-06-03 įsakymu Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ visos Programos lėšos klasifikuojamos pagal minėtame įsakyme reglamentuotas ekonomines išlaidų grupes. Vadovaujantis šia klasifikacija turi būti apskaitomi visi valstybės asignavimai.

2004 metų Kaimo rėmimo programos išlaidos priskiriamos dviem ekonominės išlaidų klasifikacijos grupėms:

- **Kitoms išlaidoms einamiesiems tikslams.** Į šią išlaidų grupę įtraukiamos įvairios nepriskirtos pagrindinėms klasifikacijos grupėms pervedamos lėšos. Svarbiausios pervedamų lėšų rūšys yra lėšos ne pelno institucijoms, aptarnaujančioms namų ūkius; teismų skiriamos baudos ir delspinigiai; kompensacijos.

- **Kitoms subsidijoms gamybai.** Šiai išlaidų grupei priskiriamos išlaidos einamiesiems tikslams, kurias valstybės subjektas arba ES institucijos skiria gamintojams rezidentams, norėdamos paveikti jų gamybos lygį, produktų kainas arba atlyginti už gamybą skatinančius veiksmus. Subsidijos mokamos tik gamintojams, o ne galutiniams vartotojams, ir yra kaip einamieji lėšų pervedimai. Iš 2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšų 75 798 tūkst. Lt skirta vienuolikos priemonių įgyvendinimui subsidijuoti (žr. 3 pav.).

Kaip matome pateiktame grafike, daugiausia subsidijų (64 proc.) skiriama trimis Programos detalizuotoms priemonėms įgyvendinti:

- Žemės ūkio informacinei sistemai kurti, eksporto skatinimo ir informacijos ES klausimais sklaidos programoms finansuoti (18 357 tūkst. Lt);
- Paramai žemdirbių švietimui ir konsultavimui, moksliniams tyrimams, žemės ūkio tarptautinėms ir respublikinėms parodoms, mugėms, žemės ūkio konkursams organizuoti (15 580 tūkst. Lt);
- Paramai kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimo sistemos plėtrai (14 772 tūkst. Lt).

2004 metais subsidijos iš Kaimo rėmimo programos skirtos labai plačiam paramos gavėjų ratui ir padalijamos beveik dviem šimtams paramos gavėjų. Pavyzdžiui:

- priemonei „Parama žemdirbių švietimui ir konsultavimui, moksliniams tyrimams, žemės ūkio tarptautinėms ir respublikinėms parodoms, mugėms, žemės ūkio konkursams organizuoti“ skirtos lėšos (15 580 tūkst. Lt) paskirstomos 112 subsidijų gavėjų;

- priemonės „Parama kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimo sistemos plėtrai“ lėšos skiriamos 29 subjektams: 45 proc. lėšų skiriant vienam paramos gavėjui (VĮ „Pieno tyrimai“), o likusią sumą padalijant 28–iems: skiriant nuo 10 iki 0,1 proc. priemonės įgyvendinimui numatytų lėšų.

Auditorių nuomone, didelis paramos gavėjų skaičius apsunkina paramos administravimą ir vykdymo eigos kontrolę.

Audito metu, vertinant 2004 metų Kaimo rėmimo programos įgyvendinimą, pasirinktas nagrinėti Programos išlaidų – Kitų subsidijų gamybai – skyrimo organizavimas Ministerijoje ir jų panaudojimas paramos gavėjų veikloje. Pasirinkimą vertinti šį procesą lėmė subsidijavimo būdu teikiamos paramos žemės ūkiui organizavimo sudėtingumas bei paramos mastas.

2.1. Subsidijuojamų Programos priemonių įgyvendinimo organizavimas

Programos lėšų skyrimą ir panaudojimą subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui reglamentuoja: žemės ūkio ministro 2003-02-26 įsakymas Nr. 3D-69 „Dėl ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų administravimo“, Ministro įsakymu patvirtintos subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų naudojimo sąmatos, Programos priemonių subsidijavimo taisyklės. Esant šiai teisinei bazei, pasirašomos subsidijavimo sutartys tarp Ministerijos ir paramos gavėjų. Minėtu įsakymu patvirtinti Ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų administravimo nuostatai (toliau tekste – Nuostatai) reglamentuoja subsidijuojamoms priemonėms įgyvendinti skirtų lėšų naudojimą ir tvarkymą, įvardija subsidijuojamų priemonių organizavimo ir įgyvendinimo proceso dalyvius, apibrėžia jų funkcijas, teises ir pareigas.

- ***Audito metu nustatyta, kad ne visi proceso dalyviai gali įgyvendinti jiems Ministerijos teisės aktais nustatytas teises ir pareigas***

Programos išlaidų – Kitų subsidijų gamybai – administravimo procesui organizuoti ir įgyvendinti Žemės ūkio ministro įsakymu sudaroma komisija³, patvirtinami koordinatoriai⁴ ir, įvertinus vykdomos programos subsidijuojamos priemonės specifiškumą ir apimtį, koordinatoriaus teikimu ir pritarus komisijai patvirtinami atskirų Programos priemonių vadovai⁵. Koordinatoriaus vadovo veikla tiesiogiai susijusi su subsidijuojamų priemonių įgyvendinimo organizavimu, atlikimu ir kontrole. Audito metu nustatyta, kad 2004 metų Kaimo rėmimo programos subsidijuojamų priemonių vadovai paskirti prasidėjus Programos lėšų skirstymo procesui, įvertinus priemonių apimtį ir specifiškumą. Auditorių

³Subsidijuojamų priemonių įgyvendinimo priežiūros komisija (tekste – komisija) – kolegialus asignavimų valdytojo patariamasis organas, kurio tikslas – siūlyti konkrečius subsidijuojamų priemonių įgyvendinimo būdus, numatyti kryptis, kaip efektyviau panaudoti turimus finansinius išteklius numatytiems ministerijos vykdomų programų tikslams įgyvendinti.

⁴Subsidijuojamos priemonės koordinatorius (tekste – koordinatorius) – ministerijos arba įstaigos prie ministerijos tarnautojas, kuris organizuoja ir kontroliuoja ministerijos vykdomų programų ir subsidijuojamų priemonių tikslų įgyvendinimą.

⁵Subsidijuojamos priemonės vadovas – tiesioginis ministro paskiras subsidijuojamos priemonės ar jos dalies rengimo ir įgyvendinimo organizatorius.

nuomone, vadovai turėtų būti tvirtinami kuo ankstesniame subsidijuojamų priemonių įgyvendinimo proceso etape, nes privalo:

- rengti subsidijuojamų priemonių subsidijavimo taisyklių projektus, kurių pagrindu organizuojamas ir vykdomas lėšų teikimas ir atsiskaitymas už panaudotas lėšas;
- priimti ir kaupti įstaigų, įmonių ar organizacijų, pageidaujančių dalyvauti įgyvendinant subsidijuojamas priemones, paraiškas ir pasiūlymus, teikti juos svarstyti komisijai;
- kt.

2004 metų Kaimo rėmimo programos subsidijuojamų priemonių vadovai patvirtinti 2004 m. gegužės mėn. 14 d. Iki to laiko visos subsidijuojamų Programos priemonių⁶, kurioms vėliau tvirtinti vadovai, įgyvendinimo taisyklės buvo parengtos ir patvirtintos žemės ūkio ministro įsakymais, todėl vadovai negalėjo atlikti jiems numatytos funkcijos – „rengti subsidijuojamų priemonių subsidijavimo taisyklių projektus“.

Patvirtinus subsidijuojamų priemonių vykdymo taisykles, prasideda paraiškų teikimo, svarstymo ir sutarčių su subsidijų gavėjais pasirašymo procesas. Viena iš vadovams numatytų funkcijų – „kaupiti įstaigų, įmonių ar organizacijų, pageidaujančių dalyvauti įgyvendinant subsidijuojamas priemones, paraiškas ir pasiūlymus, teikti juos svarstyti komisijai“. Auditorių nuomone, vadovai negalėjo įgyvendinti jiems pavestos funkcijos, nes patvirtinus vadovus buvo pasibaigęs daugumos priemonių įgyvendinimui skirtas paraiškų teikimo laikas. Pavyzdžiui:

- priemonės „Parama kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimų sistemos plėtrai“ paraiškų teikimo terminas baigėsi 2004 m. balandžio 1 d.;
- priemonės „Paramai žemdirbių švietimui ir konsultavimui moksliniams tyrimams, žemės ūkio tarptautinėms ir respublikinėms parodoms, mugėms, žemės ūkio konkursams organizuoti“ paraiškų teikimo terminas baigėsi 2004 m. kovo 25 d., o vadovai patvirtinti 2004 m. gegužės 14 d.

▪ *Ministerijos teisės aktuose nepakankamai reglamentuojamas subsidijuojamų priemonių vykdymo eigos ir kokybės kontrolės proceso įgyvendinimas*

Ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų administravimo nuostatai reglamentuoja ne tik subsidijuojamų priemonių įgyvendinimo proceso dalyvių teises ir pareigas, bet ir numato atsiskaitymą su lėšų, skirtų subsidijuojamai priemonei ar jos daliai įgyvendinti, gavėjais, priemonių įgyvendinimo vykdymo eigos ir kokybės kontrolę Ministerijoje. Atsiskaitymas su lėšų gavėjais įforminamas aktais, kuriuos pasirašo koordinatorius ir tvirtina Ministerijos

⁶ Žemės ūkio ministro 2004-05-14 įsakymu Nr. 3D-304 „Dėl Ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių vadovų patvirtinimo“ vadovai patvirtinti trims Kaimo rėmimo programos priemonėms įgyvendinti: Paramai kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimų sistemos plėtrai (programos priemonės kodas 29.1.5.5); Paramai žemdirbių švietimui ir konsultavimui moksliniams tyrimams, žemės ūkio tarptautinėms ir respublikinėms parodoms, mugėms, žemės ūkio konkursams organizuoti (programos priemonės kodas 29.1.5.19); Paramai žemdirbių švietimui ir konsultavimui moksliniams tyrimams, žemės ūkio tarptautinėms ir respublikinėms parodoms, mugėms, žemės ūkio konkursams organizuoti (programos priemonės kodas 29.1.5.19).

valstybės sekretorius. Subsidijavimo sutartyse numatytų subsidijuojamų priemonių įgyvendinimo kontrolė pavesta priemonių koordinatoriams ir vadovams.

- Koordinatorius:
 - Koordinuoja, kontroliuoja ir asmeniškai atsako už sutarčių pagal ministro patvirtintą sąmatą sudarymą ir jų vykdymą laiku;
 - pasirašo aktus dėl sutartinių įsipareigojimų įvykdymo ir atsiskaitymo su lėšų, skirtų subsidijuojamai priemonei ar jos daliai įgyvendinti, gavėjais.
- Vadovas:
 - Kontroliuoja subsidijuojamos priemonės ar jos dalies vykdymo eigą, sutartyse numatytų subsidijuojamų priemonių vykdymo kokybę ir sutartinių įsipareigojimų vykdymą ir informuoja koordinatorių ir komisiją.

Auditorių nuomone, Kaimo rėmimo programos subsidijuojamų priemonių, kurioms nepaskirti vadovai, įgyvendinimo vykdymo eigos ir kokybės kontrolė yra nepakankamai reglamentuota Ministerijos teisės aktuose, nes, nepaskyrus priemonių vadovų, koordinatoriams numatoma tik koordinuoti ir kontroliuoti subsidijavimo sutarčių sudarymą ir jų vykdymą laiku, nekontroliuojant priemonės vykdymo eigos ir kokybės. Yra rizika, kad nepakankama Programos priemonių įgyvendinimo eigos kontrolė gali lemti netinkamą Programos priemonių įgyvendinimą ir joms skirtų lėšų panaudojimą. (*žr. ataskaitos dalį Nr. 3.2.*).

IŠVADOS:

1. *Kaimo rėmimo programos subsidijuojamų priemonių vadovams neužtikrinta galimybė įgyvendinti jiems nustatytas pareigas rengti subsidijuojamų priemonių subsidijavimo taisyklių projektus, priimti ir kaupti paraiškas ir pasiūlymus, nes vadovai buvo paskirti esant patvirtintoms subsidijavimo priemonių taisyklėms ir pasibaigus paraiškų teikimo terminams;*
2. *Kaimo rėmimo programos subsidijuojamų priemonių vykdymo eigos ir kokybės kontrolė nėra užtikrinama, kai neskiriami priemonių vadovai, o koordinatoriams numatyta tik sutarčių sudarymo ir vykdymo koordinavimas ir kontroliavimas laiku.*

2.2. Programos išlaidų – Kitų subsidijų gamybai – skyrimas paramos gavėjams

Kitas subsidijas gamybai, kaip neatlygintinai skiriamas lėšas, gali gauti gamintojai rezidentai pradėję verstis gamyba, išskyrus subsidijas už gaminius. Lėšos turi būti pervedamos tik kaip mokėjimai einamiesiems tikslams įgyvendinti. Programos priemonių subsidijavimo tikslas – paveikti gamybos lygį, produktų kainas arba atlyginti už gamybą skatinančius veiksnius. Šio proceso tinkamas ir efektyvus organizavimas tiesiogiai lemia Kaimo rėmimo programos teikiamos paramos žemės ūkiui rezultatyvumą. Audito metu analizuotas Programos lėšų panaudojimo rezultatyvumas, vertinant subsidijų skyrimo proceso atitikimą keliamiems reikalavimams ir subsidijavimo tikslų pasiekimą paramos gavėjų veikloje.

2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšomis subsidijuota labai įvairių paramos gavėjų veikla, Kitos subsidijos gamybai skirtos valstybės institucijoms, biudžetinėms įstaigoms, viešosioms įmonėms, valstybinėms įmonėms, akcinėms (uždarosioms akcinėms) bendrovėms. Audito metu nustatyta, kad dalis Programos lėšų skirta nesivadovaujant nuostata subsidijas skirti tik gamintojams rezidentams.

Pavyzdžiui: Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos iš 2004 metų Kaimo rėmimo programos skirta 9 688 tūkst. Lt subsidijų Programos priemonių įgyvendinimui. Agentūra yra savarankiška Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucija – biudžetinė įstaiga, veikianti Žemės ūkio ministerijos administravimo srityje. Jos veiklos tikslas – Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka įgyvendinti Bendrosios žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos priemonės Lietuvoje. Auditorių nuomone, Nacionalinė mokėjimo agentūra nėra subjektas, kuris pagal subsidijavimui keliamus reikalavimus gali gauti gamintojams neatlygintinai skiriamas Kitas subsidijas gamybai.

Audito metu analizuojant subsidijuojamų Programos priemonių įgyvendinimo tikslus nustatyta, kad iš Kaimo rėmimo programos lėšų subsidijuojami labai įvairūs paramos gavėjų veiklos tikslai: patalpų rekonstrukcija, modernizavimas; technikos pirkimas, įrangos atnaujinimas; įstatymų ir lydimųjų teisės aktų įgyvendinimas; materialinių techninių bazių stiprinimas; narystės mokesčiai ir kt. Iš Kaimo rėmimo programos lėšų subsidijuotas paramos gavėjų veiklos organizavimas ir įgyvendinimas, skiriant lėšas darbo užmokesčiui, soc. draudimui, technikos išlaikymui, įstaigų materialinės bazės stiprinimui ir kt. Pažymėtina, kad Kitos subsidijos gamybai turėtų būti skiriamos tik gamintojams rezidentams, siekiant paveikti jų gamybos lygį, produktų kainas arba atlyginti už gamybą skatinančius veiksniai. Audito metu nustatyta, kad dalis Programos lėšų – Kitų subsidijų gamybai – skirtų paramos gavėjams, nepasiekia minėtų subsidijavimo tikslų. Šios lėšos neturėtų būti priskiriamos Kitų subsidijų gamybai ekonominės išlaidų klasifikacijos grupei.

Pavyzdžiui

- 2004-05-24 sutarties tarp Žemės ūkio ministerijos ir VŠĮ „Ekoagros“ Nr. 322 (su vėlesniu pakeitimu – 2004-09-24 susitarimas Nr. 605) pagrindu subsidijuojama:

Eil. Nr.	Išlaidų straipsnių pavadinimas	Išlaidos, tūkst. Lt
1.	Kompiuterinės ir programinės įrangos įsigijimas	60,0
2.	Automobilių įsigijimas (4 vnt.)	224,0
3.	Tarptautinio seminaro organizavimas	13,0
Iš viso:		297,0

- 2004 metais VI „Pieno tyrimai“ iš Kaimo rėmimo programos skirta 6 618 tūkst. Lt žalio pieno kokybės tyrimo sistemos, atitinkančios ES teisės aktų reikalavimus, įgyvendinimui subsidijuoti:

- 4 513 tūkst. Lt žalio pieno, skirto pieno produktų gamybai, kokybės tyrimams, subsidijuojant dalį atliekamų pieno tyrimų kainos – lemiant kainų lygį;
- 150 tūkst. Lt transporto priemonių su šaldymo įranga pieno mėginiams surinkti įsigijimui – subsidijuojant materialaus turto įsigijimą;
- 306 tūkst. Lt eksperimentinės mėginių surinkimo programos įgyvendinimui – patirtas sąnaudas padengti (subsidijuoti);
- 1 649 tūkst. Lt pieno tyrimo įrangai atnaujinti – subsidijuojamas materialaus turto įsigijimas.

(Išsamesni valstybinei įmonei „Pieno tyrimai“ iš 2004 metų Kaimo rėmimo programos skirtų lėšų panaudojimo vertinimo rezultatai pateikiami 3.1. audito ataskaitos dalyje.)

- 2004-06-23 sutarties tarp Žemės ūkio ministerijos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos Nr.449/T2-78 (su vėlesniais pakeitimais) pagrindu subsidijuojama:

Eil. Nr.	Išlaidų straipsnių pavadinimas	Išlaidos, tūkst. Lt
1.	Gyvulių registravimo ir identifikavimo informacinės sistemos, atitinkančios ES reikalavimus plėtojimo programai:	2 250,0
1.1.	Darbo užmokestis	1 453,0
1.2.	Soc. draudimo išlaidos	451,0
1.3.	Kitos išlaidos (ryšiai, transportas, prekės, paslaugos)	13,0
2.	Ūkių patikrai dėl gyvulių registravimo ir identifikavimo sistemos funkcionavimo išlaidoms dengti.	220,0
Iš viso:		2 470,0

Auditorių nuomone, dalis 2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšų – Kitų subsidijų gamybai – numatytų daryti įtaką žemės ūkio gamybos lygiui, produkcijos kainai ar atlyginti už gamybą skatinančius veiksnus, panaudojamos didinant valstybės institucijų – valdžios sektoriaus kapitalą, įsigyjant materialų turtą ar finansuojant jų veiklos organizavimą, kaip parodyta pateiktuose pavyzdžiuose. Taip planuojamos ir paskirstomos biudžeto lėšos nepasiekia subsidijavimo tikslų ir netiksliai parodo valstybės skiriamas lėšas žemės ūkiui subsidijuoti. Yra rizika, kad netinkamas subsidijavimo proceso organizavimas ir įgyvendinamas gali turėti neigiamos įtakos valstybės paramos iš Kaimo rėmimo programos rezultatyvumui subsidijų gavėjų veikloje. Auditorių nuomone, Kitas subsidijas gamybai skiriant ne gamintojams rezidentams, o valdžios sektoriaus institucijoms, neužtikrinamas subsidijavimo principų įgyvendinimas, apribojant galimybę subsidijas gauti gamybą pradedantiems gamintojams rezidentams, jų gamybos lygiui, produkcijos kainoms daryti įtaką ar atlyginti už gamybą skatinančius veiksnus.

Žemės ūkio ministerijos pateiktame paaiškinime dėl Kaimo rėmimo programos lėšų paskirstymo nurodyta, kad finansų ministro 2003-06-03 įsakymu Nr. 1K-184 patvirtintas klasifikatorius nėra pakankamai aiškus ir pagal pateiktą aprašymą sudėtinga priskirti išlaidas vienai ar kitai grupei. Ministerijos nuomone, galiojantis klasifikatorius galėtų būti naudingas tik apskaitant konkrečios institucijos veiklai finansuoti skirtas lėšas. Nėra aišku, kokiai klasifikacinei grupei turi būti priskiriama parama, nes įvairios iš Kaimo rėmimo programos skiriamos paramos, jų nuomone, negalima priskirti nei prie dotacijų, nei prie kitų išlaidų (pagal klasifikatoriaus aprašymą).

IŠVADOS:

1. *Dalis 2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšų – Kitų subsidijų gamybai – skirta nesivadovaujant subsidijavimo principu – lėšas skirti gamintojams rezidentams, siekiant paveikti gamybos lygį, produktų kainas ar atlyginti už gamybą skatinančius veiksnius.*
2. *Neužtikrinus tinkamo Kaimo rėmimo programos lėšų klasifikavimo ir paskirstymo pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikaciją, valstybės biudžeto asignavimai, skirti programai įgyvendinti, nepasiekia numatytų subsidijavimo tikslų ir teikia klaidingą informaciją apie valstybės biudžeto lėšas, skiriamas žemės ūkiui subsidijuoti.*

3. 2004 METŲ KAIMO RĖMIMO PROGRAMOS LĖŠŲ PANAUDOJIMAS PARAMOS GAVĖJŲ VEIKLOJE

Audito metu, vertinant 2004 metų Kaimo rėmimo programos poveikį žemės ūkio subjektų veiklos rezultatams, analizuotas Programos lėšų panaudojimas šių subjektų veikloje:

1. VĮ „Pieno tyrimai“. Vertinant iš 2004 metų Kaimo rėmimo programos skirtų 8 789,5 tūkst. Lt, panaudojimą;
2. Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje. Vertinant iš 2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšų 640,0 tūkst. Lt, skirtų atlikti tvartų rekonstrukciją pagal ES reikalavimus atlikti.

1.1. 2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšų panaudojimas VĮ „Pieno tyrimai“ veikloje

VĮ „Pieno tyrimai“ yra akredituota centrinė Lietuvos pieno tyrimų laboratorija, tirianti žalio pieno sudėtį ir kokybę atsiskaitymo su pieno gamintojais tikslais ir atliekanti visus reikalingus gyvulių produktyvumo kontrolės tyrimus. Įmonės steigėjo teises ir pareigas įgyvendina Žemės ūkio ministerija.

2004 metais VĮ „Pieno tyrimai“ iš Kaimo rėmimo programos gavo 8 692,5 tūkst. Lt:

- 2 074,5 tūkst. Lt apmokėti veislininkystės sistemai atliekamus pieno tyrimus. Pažymėtina, kad visa šių tyrimų kaina apmokama iš valstybės lėšų;
- 6 618 tūkst. Lt subsidijuoti žalio pieno kokybės tyrimo sistemos, atitinkančios ES teisės aktų reikalavimus, įgyvendinimą:
 - 4 513 tūkst. Lt tirti žalio pieno, skirto pieno produktų gamybai, kokybę;
 - 150 tūkst. Lt įsigyti transporto priemonių su šaldymo įranga pieno mėginiams surinkti;
 - 306 tūkst. Lt įgyvendinti eksperimentinę mėginių surinkimo programą įgyvendinti;
 - 1 649 tūkst. Lt atnaujinti pieno tyrimo įrangą.

VĮ „Pieno tyrimai“ daugiausia pajamų 2004 metais gavo iš užmokesčio už atliktus pieno tyrimus,

apmokamus iš pieno gamintojų, pieno perdirbimo įmonių, kitų užsakovų ir Kaimo rėmimo programos lėšų. Iš Kaimo rėmimo programos gautos lėšos sudarė 55 proc. visų įmonės pardavimo pajamų.

Audito metu, vertinant 2004 metų Kaimo rėmimo programos išlaidų panaudojimą paramos gavėjų veikloje, analizuoti iš Kaimo rėmimo programos lėšų subsidijuojamų tyrimų įkainiai ir tyrimų savikainos struktūra. Atkreiptas dėmesys į tai, kad didesnioji dalis pieno tyrimų kainos kompensuojama Kaimo rėmimo programos lėšomis. Nuo 2005-01-01 Žemės ūkio ministro 2004-12-20 įsakymu Nr. 3D-671 pieno tyrimų įkainiai buvo labai padidinti (beveik 25 proc.). VĮ „Pieno tyrimai“ vykdo monopolistinio pobūdžio veiklą, todėl teikiamų paslaugų – tyrimų – įkainiai nėra nustatomi rinkoje. Vertinant iš Kaimo rėmimo programos lėšų subsidijuojamų tyrimų įkainius, jų pagrįstumą, analizuota šių tyrimų savikainos struktūra.

VĮ „Pieno tyrimai“ paslaugų kainų projektai rengiami remiantis įmonės patirtomis sąnaudomis, atsižvelgiant į tikėtiną būsimą tyrimų skaičių, numatomus veiklos pokyčius ir planuojamas su jais susijusias sąnaudas, laukiamą infliaciją, norimą įmonės pelningumą ir kt. Audito metu nustatyta, kad 2004 metais VĮ „Pieno tyrimai“ teikiamų paslaugų didžiausia sąnaudų dalis (52 proc.) atiteko darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui. Atlikta darbo užmokesčio struktūros analizė parodė, kad po pagrindinio atlyginimo antra pagal dydį darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudų dalis tenka premijoms. 2004 metais ji sudarė apie 7 proc. visų lėšų, apskaičiuotų atlyginimams. Audito metu pastebėta, kad darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos nuo 2003 metų beveik nepakito, nors atliktų tyrimų skaičius mažėjo, o bendros vienam tyrimui tenkančios sąnaudos nuo 2004 metų, lyginant su 2003 metais, sumažėjo 19,38 proc.

Audito metu nustatyta, kad įmonėje nėra tvirtinamas darbo užmokesčio fondas, nepatvirtintos darbuotojų premijavimo taisyklės. VĮ „Pieno tyrimai“ valdybos 2004-11-19 sprendimu Nr. 26V-6 nustatytas terminas iki 2005-05-01 parengti nuolatinių įmonės darbuotojų premijavimo nuostatų projektą. Nuolatinių įmonės darbuotojų premijavimo nuostatų projektas ir audito metu nebuvo parengtas.

VĮ „Pieno tyrimai“ įstatuose nurodyta, kad įmonės vadovas rengia darbuotojų apmokėjimo ir premijavimo taisykles, kurioms turi pritarti įmonės valdyba. Žemės ūkio ministerija, įgyvendindama įmonės steigėjo teises ir pareigas, skiria įmonės vadovą ir valdybą. Valdybą sudaro trys nariai, iš kurių du skiriami Žemės ūkio ministerijos, o trečiasis yra įmonės vadovas. Valdybai numatytos funkcijos nustatyti įmonės struktūrą, veiklos rodiklius, pritarti įmonės darbuotojų apmokėjimo, premijavimo taisyklėms ir kt. Auditorių nuomone, Žemės ūkio ministerija per deleguotus į VĮ „Pieno tyrimai“ valdybą atstovus turėjo užtikrinti tinkamą įmonės valdymą ir veiklos kontrolę.

Atlikus auditą VĮ „Pieno tyrimai“ rekomenduota parengti įstatuose numatytas darbuotojams skiriamų premijų taisykles, tai susiejant su įmonės veiklos rezultatais.

1.2. Kaimo rėmimo programos lėšų panaudojimas Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje

Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis (toliau – Veislininkystės stotis) yra Žemės ūkio ministerijos įsteigta valstybinė institucija, vykdanči valstybines veislininkystės programas, atliekanti Lietuvoje veislinių kiaulių kontrolinį penėjimą ir auginimą. Audituojamuoju laikotarpiu Veislininkystės stoties pajamos buvo 5 470,0 tūkst. Lt, iš kurių pačių uždirbtos lėšos sudarė 3 074,5 tūkst.

Dabartiniu metu kontrolinis kiaulių penėjimas Veislininkystės stotyje yra vykdomas senos statybos tvarte, neatitinkančiame Europos Sąjungos keliamų reikalavimų. Siekiant greičiau integruotis į bendrąją Europos Sąjungos rinką, būtina užtikrinti, kad Veislininkystės stotyje atliekamas kontrolinis kiaulių penėjimas atitiktų šiam procesui keliamus reikalavimus. Todėl, 2002 metais buvo pradėta Veislininkystės stočiai priklausančio 4 sekcijų tvarto rekonstrukcija. Iki 2004 metų buvo baigta pirmos sekcijos ir pradėta antros sekcijos rekonstrukcija. 2004 metais skirtos lėšos tvarto antros sekcijos rekonstrukcijai užbaigti ir likusias (3 ir 4) sekcijas rekonstruoti.

Žemės ūkio ministerija rekonstrukcijai 2002–2004 metais iš Kaimo rėmimo programos Veislininkystės stočiai, kaip subsidijos gavėjai, skyrė 740,0 tūkst. Lt:

- 2002 metais iš Kaimo rėmimo programos priemonės „Kokybės tyrimų sistemos plėtojimo programa“ skirta ir faktiškai panaudota 250,0 tūkst. Lt;
- 2003 metais iš Kaimo rėmimo programos priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės tyrimo sistemos, atitinkančios ES reikalavimus, plėtros programa“ skirta ir faktiškai panaudota 200,0 tūkst. Lt;
- 2004 metais iš Kaimo rėmimo programos:
 - priemonės „Parama kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimo sistemos plėtrai“ skirta ir faktiškai panaudota 290,0 tūkst. Lt;
 - priemonės „Parama gyvulių veislininkystei“ lėšų Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos Veislininkystės stočiai skyrė 350,0 tūkst. Lt.

Iš viso 2002–2004 metais iš Kaimo rėmimo programos Veislininkystės stoties tvartui rekonstruoti buvo skirta 1 090,0 tūkst. Lt. Papildomai iš pačių uždirbtų lėšų Veislininkystės stotis 2002–2004 metais tvarto rekonstrukcijai panaudojo 106,0 tūkst. Lt.

Subsidijos lėšos buvo skirtos iš Kaimo rėmimo programos priemonių „Parama kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimo sistemos plėtrai“ ir „Parama gyvulių veislininkystei“. Minėtų priemonių vykdymo koordinatoriumi žemės ūkio ministro įsakymu⁷ buvo patvirtintas Žemės ūkio ministerijos Maisto saugos ir kokybės departamento direktorius S. Jasius.

⁷ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004-02-27 įsakymas Nr. 3D-81 „Dėl žemės ūkio ministro 2003 m. vasario 26 d. įsakymo Nr. 3D-69 „Dėl ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų administravimo“ pakeitimo“

Žemės ūkio ministro įsakymu⁸ patvirtintų Veislininkystės rėmimo taisyklių 49 punktas numatė, kad Tarnyba sudaro sutartis su organizacinių veislininkystės priemonių rengėjais – vykdytojais ir atsiskaito sutartyse numatytomis sąlygomis ir terminais. Šių taisyklių 5 punktas numatė, kad Tarnyba, kuri šiomis lėšomis disponuoja, tvarko buhalterinę apskaitą, kontroliuoja jų tikslinį naudojimą ir už tai atsako. Taip pat taisyklių 50 punktas numatė, kad už pateiktų dokumentų paramai gauti teisingumą atsako juos pateikę asmenys.

Ataskaitoje pateikiami apibendrinti audito rezultatai, gauti atlikus auditą Valstybinėje kiaulių veislininkystės stotyje, nagrinėjant 2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšų, skirtų kiaulių kontrolinio penėjimo tvarto 2,3 ir 4 sekcijų rekonstrukcijai panaudojimą.

▪ ***Lėšų, skirtų iš Kaimo rėmimo programos priemonės „Kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimo sistemos plėtrai“, panaudojimo vertinimas***

Žemės ūkio ministerija (atstovaujama Žemės ūkio ministerijos valstybės sekretoriaus V. Kanopos) 2004-06-07 su Veislininkystės stotimi (atstovaujama Veislininkystės stoties direktoriaus S. Rimkevičiaus) pasirašė sutartį Nr. 372 dėl priemonės „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ subsidijavimo. Minėtos sutarties 2.2 punktu Žemės ūkio ministerija įsipareigojo iš Kaimo rėmimo programos priemonės „Kokybiškų produktų gamybos ir kokybės tyrimo sistemos plėtrai“ lėšų Veislininkystės stočiai pervesti 140 tūkst. Lt rekonstruojamo tvarto statybos remonto darbų, atliekamų ūkio būdu, išlaidoms padengti. Šalims pasirašius sutartį, Žemės ūkio ministerija pagal sutarties 3.1 punktą 2004-06-14 pervėdė 50 proc., t.y. 70,0 tūkst. Lt avansą. Sutarties 3.3 punktas numatė, kad galutinai atsiskaitoma per 30 kalendorinių dienų, šalims pasirašius sutartinių įsipareigojimų įvykdymo aktą. Numatyta priemonės įvykdymo pabaiga 2004-12-15. Šalys 2004-10-28 pasirašė susitarimą Nr. 711 „Dėl 2004-06-07 sutarties Nr. 372 pakeitimo“, kuriuo pakeistas sutarties 2.2 punktas, numatant subsidijos gavėjui pervesti 290,0 tūkst. Lt subsidiją, ir išlaidų sąmata.

Audito metu nustatyta, kad po minėto susitarimo pasirašymo Veislininkystės stočiai, pažeidžiant sutarties 3.1 punktą, 2004-11-12 buvo pervesta 130,0 tūkst. Lt avanso, nors, pagal minėtos sutarties sąlygas, galėjo būti pervesta tik 50 proc., t.y. papildomai 75,0 tūkst. Lt. Gautos lėšos buvo panaudotos medžiagoms pirkti ir tvarto statybos remonto darbams ūkio būdu atlikti. Pagal Ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų administravimo nuostatų⁹ 23.5 punktą, už subsidijuojamos priemonės ar jos dalies vykdymo eigą, sutartyse numatytų subsidijuojamų priemonių vykdymo kokybę ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolę atsakingas subsidijuojamos priemonės vadovas. Priemonės „Gyvūnų gerovės užtikrinimo pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio

⁸ Patvirtinta Lietuvos respublikos žemės ūkio ministro 2004-03-24 įsakymu 3D-122 „Dėl veislininkystės rėmimo taisyklių ir paramos veisliniams gyvūnams įsigyti teikimo taisyklių patvirtinimo“.

⁹ Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003-02-26 įsakymas Nr. 3D-69 „Ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių įgyvendinimui skirtų lėšų administravimo nuostatai“.

kiaulių penėjimo tvarte“ vadovu emės ūkio ministro 2004-05-14 įsakymu¹⁰ buvo patvirtintas Maisto saugos ir kokybės departamento Gyvulininkystės ir veterinarijos skyriaus vyr. specialistas A. Baravykas.

Audito metu nustatyta, kad 2004-12-24 darbų priėmimo ir perdavimo aktas pasirašytas neįsitikinus, ar visi sutartyje numatyti darbai buvo atlikti. Aktą pasirašė Žemės ūkio ministerijos Maisto saugos ir kokybės departamento direktorius S. Jasius ir Veislininkystės stoties direktorius S. Rimkevičius. Žemės ūkio ministerijos Maisto saugos ir kokybės departamento direktorius paaiškino, kad „sutartyje numatyta, jog už lėšų panaudojimą pagal tikslinę paskirtį ir priimtus išipareigojimus atsako subsidijos gavėjas. Ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių priežiūros komisija nusprendė atrankos būdu tikrinti 10 proc. sutarčių įgyvendinimą, į kuriuos minima įmonė nepakliuvo“.

Audito metu nustatyta, kad Veislininkystės stotyje 2005 metų balandžio mėnesį buvo baigti visi 2004-06-07 sutarties Nr. 372 sąmatoje numatyti darbai, rekonstruojamo tvarto 2 sekcija šiuo metu eksploatuojama.

▪ ***Lėšų, gautų iš Kaimo rėmimo programos priemonės „Parama gyvulių veislininkystei“, panaudojimo vertinimas***

Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, atstovaujama viršininko K. Saikevičiaus, 2004-11-16 su Veislininkystės stotimi, atstovaujama direktoriaus S. Rimkevičiaus, pasirašė sutartį Nr. 120 dėl „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ išlaidų subsidijavimo. Šios sutarties 2.2.1. punktu Valstybinė gyvulių veislininkystės priežiūros tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) *įsipareigojo* iš 2004 metų Kaimo rėmimo programos lėšų, numatytų veislininkystei remti, skirti *Veislininkystės stočiai 350,0 tūkst. Lt už tinkamai ir laiku atliktus kontrolinio kiaulių penėjimo tvarto rekonstrukcijos, atliekamos ūkio būdu, darbus*. Kartu su sutartimi buvo pasirašytas „Darbų užduotis–grafikas“, kuriame numatyta *tvarto 2-ją (3 ir 4) sekcijų rekonstrukciją* baigti iki 2005 metų balandžio mėn. Subsidijos gavėjas sutarties 2.1. punkte *įsipareigojo darbus atlikti tinkamai* ir numatytais terminais, subsidijos lėšas naudoti pagal tikslinę paskirtį, laikantis prie sutarties pridedamos sąmatos, turėti visus pirminius dokumentus, patvirtinančius faktines išlaidas, pateikti vykdymo aktą ir išlaidų sąmatos vykdymo apyskaitą.

Šalims pasirašius sutartį, Tarnyba Veislininkystės stočiai 2004-11-24 pervadė 170,0 tūkst. Lt avansą. *Likusią lėšų dalį* sutarties 2.2.2. punktu *įsipareigojo pervesti* Veislininkystės stočiai *pateikus atliktų darbų išlaidas patvirtinančius dokumentus*. Sutarties 3.4. punkte numatyta, kad už lėšų panaudojimą pagal tikslinę paskirtį ir priimtus išipareigojimus atsako subsidijos gavėjas.

Veislininkystės stotis, atstovaujama direktoriaus S. Rimkevičiaus, ir Tarnyba, atstovaujama K. Saikevičiaus, 2004-12-16 *pasirašė atliktų darbų perdavimo ir priėmimo aktą* Nr. 1 pagal 2004-11-16

¹⁰Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004-05-14 įsakymas Nr. 3D-304 „Dėl Ministerijos vykdomų programų subsidijuojamų priemonių vadovų patvirtinimo“.

sutartį Nr. 120 dėl priemonės „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ išlaidų subsidijavimo. Surašytame akte nurodyta, kad „*atlikta darbai, nupirkti įrengimai* kontrolinio kiaulių penėjimo tvarto dviems sekcijoms rekonstruoti pagal faktiškai padarytų išlaidų sąmatą (priedas Nr. 1 ir pažyma) 350 000 Lt sumai“. Minėtame priede Nr. 1, t.y. Veislininkystės stoties direktoriaus S. Rimkevičiaus ir vyr. finansininkės G. Ginkevičienės pasirašytoje priemonės „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ faktiškai padarytų išlaidų sąmatoje nurodyta, kad faktiškai viso *tvarto rekonstrukcijai atliekamai ūkio būdu*, padaryta išlaidų už 350,0 tūkst. Lt. Akte minimoje Veislininkystės stoties 2004-12-15 pažymoje Nr. S-178 „Dėl informacijos apie atliktus darbus“, kurią pasirašė Veislininkystės stoties direktorius S. Rimkevičius ir vyr. finansininkė G. Ginkevičienė, *pažymima*, kad pagal 2004-11-16 sutartį Nr. 120 „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ *ūkio būdu atliko statybos – montavimo darbus* už 20,7 tūkst. Lt. Taip pat atliktų darbų perdavimo – priėmimo akte Nr. 1 nurodyta, kad Veislininkystės stočiai priklauso pervesti pagal šį aktą 180,0 tūkst. Lt. Pasirašius darbų perdavimo – priėmimo aktą Nr. 1 Tarnyba 2004-12-21 mokėjimo pavedimu Nr. 1805 Veislininkystės stočiai pervedė likusią sutartyje numatytos subsidijos dalį – 180,0 tūkst. Lt.

Audito metu nustatyta, kad tvarto 3 ir 4 sekcijų rekonstrukcijos, atliekamos ūkio būdu darbai, numatyti pagal 2004-11-16 sutartį Nr. 120 dėl priemonės „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ išlaidų subsidijavimo, nebuvo baigti nei pasirašant atliktų darbų perdavimo ir priėmimo aktą, nei iki sutartyje numatyto termino, t.y. 2005 metų balandžio mėn. Taip pat nustatyta, kad sutarties išlaidų sąmatoje numatyti įrengimai ir medžiagos rekonstrukcijai atlikti yra nupirkti, o tvarto 3 sekcijoje pradėti statybos ir montavimo darbai ūkio būdu. Rekonstruojamo tvarto 4 sekcijoje darbai nėra vykdomi.

Kaip atrodė rekonstruojamo tvarto 3 sekcija 2005 metų balandį auditorių apsilankymo Veislininkystės stotyje metu, matome 5 pav.

5 pav. Rekonstruojamo tvarto 3 sekcija 2005 metų balandį

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad likusią 2004-11-16 sutartyje Nr. 120 dėl priemonės „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ išlaidų subsidijavimo numatytos subsidijos dalį (180,0 tūkst. Lt) Veislininkystės stotis gavo, neįvykdžiusi minėtos sutarties 2.1.1. punkto, nes numatyti įsipareigojimai (atlikti kontrolinio kiaulių penėjimo tvarto dviejų sekcijų rekonstrukciją ūkio būdu) nebuvo galutinai įvykdyti.

Veislininkystės stoties direktorius S. Rimkevičius paaiškino, kad „pagal 2004-11-16 pasirašytą sutartį Nr. 120 lėšos abipusiu žodiniu susitarimu, buvo numatytos naudoti tik įrengimų tvarto rekonstrukcijai pirkimui ir darbo užmokesčiui apmokėti ardant seno tvarto konstrukcijas pagal pridėtą išlaidų sąmatą“. Tarnybos viršininkas K. Saikevičius paaiškino, kad „Tarnybos viršininkas K. J. Saikevičius ir Tarnybos Kiaulininkystės skyriaus vedėja B. Boveinienė nuvyko į Stotį ir patikrino atliktus darbus. Visi 2004 m. lapkričio 16 d. sutartyje Nr. 120 numatyti darbai buvo atlikti tinkamai, t.y. nupirkta visa kontrolinio kiaulių penėjimo tvarto rekonstrukcijai reikalinga įranga (tą patvirtina sąskaita faktūra ir 2004 m. gruodžio 12 d. pažyma Nr. S-178 „Dėl informacijos apie atliktus darbus“). Žemės ūkio ministerija teigia, kad „visi 2004-11-16 sutartyje (priede Nr. 1) numatyti darbai atlikti tinkamai, t.y. nupirkta visa kontroliuojamo kiaulių penėjimo tvarto rekonstrukcijai reikalinga įranga, ir anksčiau nei numatyta sutarties priede Nr. 2“.

Auditorių nuomone, Programos priemonės tikslas – „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ nėra galutinai pasiektas. Nors visos 2004-11-16 sutarties Nr. 120 pagrindu Veislininkystės stočiai pervestos lėšos panaudotos, tačiau, kaip jau buvo minėta, nebaigti sutartyje numatyti kiaulių penėjimo tvarto 3-ios sekcijos rekonstrukcijos darbai ir nepradėta 4-os sekcijos rekonstrukcija.

Pradėti montavimo darbai neleidžia eksploatuoti rekonstruojamos kiaulių kontrolinio penėjimo tvarto 3 sekcijos, todėl 2005 metais darbai pagal galimybes vykdomi iš Veislininkystės stoties lėšų. Veislininkystės stotis 2005 metais numato skirti 100,0 tūkst. Lt iš savų lėšų darbams tęsti. Šiais metais numatoma užbaigti 3 sekciją ir pradėti 4 sekcijos rekonstrukcijos darbus.

IŠVADOS:

1. *Veislininkystės priežiūros tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos viršininkas K. Saikevičius ir Valstybinės kiaulių veislininkystės stoties direktorius S. Rimkevičius pasirašė atliktų darbų perdavimo – priėmimo aktą, nebaigus numatytų atlikti kontrolinio kiaulių penėjimo tvarto rekonstrukcijos darbų. Veislininkystės priežiūros tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, nesilaikydama sutartinio įsipareigojimo, skirti subsidiją už tinkamai ir laiku atliktus darbus, pervedė Valstybinei veislininkystės stočiai likusią 180,0 tūkst. Lt subsidijos dalį.*
2. *2004 metais Kaimo rėmimo programos subsidijuojamai priemonei „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo*

tvarte“ įgyvendinti skirtos ir panaudotos lėšos (350,0 tūkst. Lt) nepasiekė finansavimo tikslų.

REKOMENDACIJOS

Siūlyti Žemės ūkio ministerijai:

- 1. Kaimo rėmimo programos subsidijuojamų priemonių ar jų dalių rengimo ir įgyvendinimo organizatorius – vadovus, tvirtinti neprasidėjus priemonių subsidijavimo taisyklių projektų rengimo, paraiškų bei pasiūlymų teikimo procesams.*
- 2. Reglamentuoti Kaimo rėmimo programos subsidijuojamų priemonių, kurioms neskiriami vadovai, įgyvendinimo eigos ir kokybės kontrolės vykdymą.*
- 3. Užtikrinti, kad subsidijos iš Kaimo rėmimo programos paramos gavėjams būtų skiriamos vadovaujantis subsidijavimo principais.*
- 4. Užtikrinti Kaimo rėmimo programos priemonės „Gyvūnų gerovės užtikrinimas pagal ES reikalavimus rekonstruojamame kontrolinio kiaulių penėjimo tvarte“ galutinio įgyvendinimo kontrolę.*
- 5. Įvertinti atsakingų asmenų veiksmus dėl nustatytų veiklos trūkumų ir spręsti jų atsakomybės klausimą.*

Veiklos audito 3-io departamento

Direktorė

Romualda Masiulionienė

Valstybinė auditorė

Eglė Martusevičienė

Susipažinau:

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos

valstybės sekretorius

Vidmantas Kanopa